

המפתח שנאבד / ש"י עגנון

אתמול הייתי שמח כאילו כל העולם שלי הוא והיום אני עצב כמי שאבד לו עולמו. מה אירע, כשביקשתי ליכנס לבית המדרש לא מצאתי את המפתח. אמרתי לעצמי, שמא הנחתי במלון בשעת לבישת אדרתי. חזרתי למלון ולא מצאתי את המפתח. אמרתי לעצמי, שמא אבדתי בדרכי. חיזרתי על כל הדרכים ולא מצאתיו.

הלכתי אצל בית המדרש ועמדתי לפני הדלת הנעולה. שבע מחשבות חשבתי בשעה קלה, וזו אחת מהן. בית המדרש קיים ואני עומד מבחוץ, מפני שאבדתי את המפתח ואיני יכול ליכנס. מה יעשה אדם ויכנס, ישבור את הדלת ויכנס.

אבל דלת זו כחה יפה מכחי אני. כמה שטרחתי עליה לא עלה בידי לפתחה. אבותינו שהיו בונים בתי כנסיות ובתי מדרשות היו עושים להם כתלים עבים, דלתים ומנעול. נעלו דלתות בית המדרש אינו נפתח אלא למי שהמפתח בידו.

...

נחזור לענייננו. המפתח נעלם ואיני יכול ליכנס לבית המדרש. אמר דוליק, דלת שאינה נפתחת מביאים גרזן ומשברים אותה. אמרה קרולקה, אלי שלי, אלי שלי, אפשר עושים בבית תפילה כך? ליגלג עליה דוליק ואמר, בשלכם אין אנו רשאים, בשלנו אנו רשאים. כיסתה קרולקה פניה בסינרה ואמרה, אל תשמע לו אדון, אל תשמע לו.

מיום שננעל בית המדרש בפני איני מוצא מקום לעצמי. עד שלא אבדתי את המפתח הייתי יוצא לשוק ומדבר עם הבריות או יוצא ליער או מטייל בשדה, משאבד לי המפתח נעשו כל המקומות זרים לי. אם יצאתי לחוץ, לא מצאתי קורת רוח מיציאתי, ואם חזרתי למלון, לא מצאתי קורת רוח מן המלון. אבל אני לא נתתי לרוח רעה שתשלוט עלי. אלף דרכים הייתי בודה לי. פעמים לשם טיול ופעמים לבקש את המפתח. לסוף נתרגלו רגלי בהליכה. רגלי נתרגלו, נפשי לא נתרגלה. הנפש הזאת היתה כבדה עלי ורגלי היו טוענות אותה בקושי.

בכל יום הייתי בולש את חדרי. לא היה מקום שלא חיפשתי. יודע הייתי שכל טרחתי על חנם, אף על פי כן הייתי חוזר ומבקש. פעמים הרבה רצתי לבית המדרש. שמא יעשה לי הקדוש ברוך הוא נס ויפתח לפני את הדלת. אף בגל השמות שבעזרה חיפשתי, שכשהייתי בחור והייתי משכים ומעריב לבית המדרש הייתי צופן שם את המפתח, שאם יקדמני אחר ימצאנו שם.

יום אחד מצאתי דניאל ב"ח. שחה על רגלו של עץ ואמר, יעשה מר כדרך שעשיתי אני. אם אבד לו מפתחו יעשה לו מפתח אחר.

עצה פשוטה פשט לי ב"ח ולא קידמהו בה אדם, עד שבא הוא ופשט לי. הוסיף דניאל ב"ח ואמר, הריני שולח לו את המסגר ויעשה לו מפתח חדש.

קשים היו הימים שצפיתי לביאת המסגר. כל מי שנכנס למלון ולא הכרתי אותו הקפיצני ממקומי ורצתי לקראתו. וכשראיתי שלא זה הוא המסגר, נדמה לי כאילו בא להתל בי.

אם לא ידעתי דירתו של המסגר ידעתי את דירתו של ב"ח. הרי הוא יושב עמי ממש כותל בכותל. יכול הייתי לילך אצלו ולשאול על המסגר. ומה גרם שלא הלכתי, טרדת בית המדרש שהייתי מקיף אותו ובודקו, שמא אמצא בו פרצה ואכנס. בית המדרש הישן עמד שלם מכל צדדיו ולא נמצאה בו פרצה. אבותינו כשהיו בונים בתים לתורה דקדקו שיהיו שלמים מכל צדדיהם.

שוב חשבתי על הספרים שנשתיירו בבית מדרשנו הישן. מעט מהרבה נשתיירו שם, וכל זמן שהיה המפתח בידי הייתי נכנס ולומד בהם, משנאבד המפתח ואיני יכול ליכנס וללמוד, מי ילמד בהם?

